

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗА ДОПОМОГОЮ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Валентина БОГУТА,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

У статті розглянуто проблему формування англomовної компетентності учнів початкової школи загальноосвітніх навчальних закладів засобами соціальної мережі TikTok. Серед проаналізованих шляхів навчання англійської мови обрано соціальну мережу, що одночасно популярна серед молодших школярів та з набором інструментів для формування досліджуваної якості. Відповідно до визначених критеріїв здійснено педагогічний експеримент із поетапним впровадженням тематичного онлайн марафону у синхронному та асинхронному режимі.

Ключові слова: англomовна компетентність, учні початкової школи, загальноосвітній навчальний заклад, соціальна мережа, онлайн марафон, освітній потенціал.

The article examines the problem of forming the English language competence of elementary school students of non-major comprehensive educational institutions using the TikTok social network. The results of the conducted theoretical analysis of the studied definition revealed that foreign language competence in scientific circulation is considered as the ability of a foreign language to ensure effective interaction with the environment through the implementation of communication based on the integration of phonological, lexical-grammatical and sociological knowledge and skills in accordance with various tasks. and communication situations.

We reasonably included interactive learning, game methods, training sessions, Internet platforms and social networks as ways of learning English. Among the analyzed ways of learning English, a social network was chosen, which is both popular among younger schoolchildren and with a set of tools for forming the English language competence of elementary school students.

Inspired by the established criteria, a pedagogical experiment was carried out with the step-by-step implementation of a step-by-step (preparatory, organizational, implementation, final) thematic online marathon in synchronous and asynchronous mode. In order to develop oral communication skills, the marathon included tasks that involve recording thoughts on a topic or a detailed answer to a question; development of writing skills was carried out with the help of programs Storybird, Book Creator, Make Beliefs Comix, Write & Improve; testing for the purpose of revealing the knowledge of elementary school students on a certain topic is advisable to be conducted using Quizlet, Google Forms.

Statistical processing of the obtained experimental data showed an increase in the formation of the studied quality in elementary school students.

Keywords: English-language competence, elementary school pupils, non-specialized educational institution, social network, online marathon, educational potential.

FORMATION OF ANOTHER LANGUAGE COMPETENCE PRIMARY SCHOOL STUDENTS FOR HELP SOCIAL NETWORKS

Valentina BOGOUTA

Нині освіта не може обмежитися лише передачею соціокультурних норм, а передбачає формування у молодого покоління нового світобачення, готовності і здатності жити і працювати в полікультурному світі, орієнтуватися в світовому мовному просторі. Засобом міжкультурного спілкування виступають іноземні мови, володіння якими веде до взаєморозуміння в будь-якому полікультурному та мультілінгвальному просторі. У цьому зв'язку стає очевидною роль іноземної мови як навчального предмета і зміна вимог до неї. В умовах, що створилися, розширення міжнародного співробітництва вимагає від сучасної людини володіння іноземною мовою на принципово новому рівні – як інструментом, що дозволяє не тільки вільно орієнтуватися в глобальному сучасному світі, але і розширювати свій культурний кругозір у процесі залучення до різноманітних джерел інформації, в тому числі і до засобів сучасних інформаційних технологій.

Процес модернізації системи освіти в Україні в умовах інтенсивного розвитку її соціально-економічної співпраці з іншими країнами зумовлює актуалізацію проблем підвищення якості освіти, що передбачає здатність майбутніх випускників шкіл до реалізації власного потенціалу в умовах іншомовного середовища. Іншомовна підготовка стала однією із важливих складових сучасної загальноосвітньої школи, адже мова розглядається як засіб міжособистісної взаємодії в умовах багатонаціонального і полікультурного простору. Процес навчання іноземної мови у загальноосвітньому навчальному закладі має забезпечувати учнів основної школи не тільки відповідним рівнем знань мови, вміннями та навичками використовувати її у різноманітних ситуаціях життєдіяльності, а й сприяти успішній реалізації освітньо-розвиваючого потенціалу цього навчального предмета.

Зазначимо, що у сучасній психолого-педагогічній науці мають місце різні підходи до розуміння іншомовної комунікативної. Вивченню загальних положень та окремих аспектів поняття «іншомовної комунікативної компетентності» присвячені численні праці як зарубіжних, так і вітчизняних вчених (Л. Біркун, Л. Брахман, О. Волобуєва, Р. Джонсон, Г. Китайгородська, С. Козак, С. Мельник, Е. Пассов, С. Савіньон, М. Свейн, Д. Хаймс, Д. Шейлз та інші). У нашому дослідженні ми ґрунтувалися на наукових ідеях Л. Виготського (стратегії формування процесів особистості), О. Леонтьєва (теорія діяльності), І. Зимньої (психологічні аспекти навчання іноземної мови), О. Малиновської (нейролінгвістичні особливості оволодіння мовою) та інших.

Проблемі навчання іноземної мови з використанням інтенсивної методики присвячено чимало робіт. Зокрема, Г. М. Тер-Саакянц досліджувала структуру інтенсивного навчання французької мови; Т. А. Третьякова розробила методику формування комунікативної компетенції у читанні літератури в інтенсивному курсі навчання англійської мови; Н. Ф. Бориско був створений посібник інтенсивного навчання німецької мови; О. Б. Тарнопольський вивчав принцип інтенсифікації навчальної діяльності; В. М. Тітова розробила методику інтенсивного навчання англійської мови в курсі підготовки абітурієнтів для складання вступних іспитів з іноземної до ВНЗ.

Багато питань залишаються мало дослідженими, такими, що потребують більш детального вивчення, зокрема формування

іншомовної компетентності учнів основної школи із використанням сучасних соціальних мереж та онлайн-платформ, тому метою власного дослідження стало теоретично дослідити та експериментально перевірити ефективність використання соціальних мереж під час інтенсивної методики вивчення англійської мови учнями початкової школи загальноосвітнього навчального закладу.

У результаті проведеного теоретичного аналізу досліджуваної дефініції з'ясовано, що іншомовна компетенція у науковому обігу розглядається як здатність використовувати іноземну мову для забезпечення ефективної взаємодії з оточуючим середовищем через реалізацію комунікації на основі інтеграції фонологічних, лексико-граматичних та соціологічних знань та навичок відповідно до різноманітних завдань і ситуацій спілкування.

До шляхів навчання англійської мови нами було обґрунтовано віднесено: інтерактивне навчання як специфічну форму організації пізнавальної діяльності (евристичну бесіду, презентацію, дискусію, «мозковий штурм», «круглий стіл», ділову гру, рольові ігри, тренінги, портфоліо, кейс-метод, виконання вправ у групі та індивідуально, групову роботу з довідковою літературою); ігрові методи (репродуктивні, проблемно-пошукові і творчі); тренінгові заняття, навчання за підручниками (друкованими, електронними) та інтернет платформи та сервіси (Blog, Social networking, Wiki, Bookmarks, social bookmarking, Web-quest тощо).

У контексті вивчення теоретичних засад проблеми було з'ясовано, що дослідження вказують на існування п'яти основних характеристик, які відрізняють соціальну мережу від звичайного вебсайту: 1) орієнтованість на користувачів (користувачі самостійно створюють та наповнюють змістом соціальні мережі); 2) інтерактивність (доступ до чатів та форумів, мережних ігор та додатків, функцій комунікації); 3) можливість створення спільнот (соціальні мережі будуються та розвиваються на основі концепцій громади – за спільністю інтересів першочергово); налагодження соціальних зв'язків (обмін інформацією та подіями з оточуючими); емоційний фактор (соціальна мережа забезпечує користувачів емоційною безпекою, підтримкою та відчуттям близькості з друзями) [1, с. 271-272].

Дослідження реального стану сформованості іншомовної компетентності учнів початкової школи загальноосвітнього

навчального закладу виявило посередній загальний рівень англійської компетенції (34%). Критеріями обґрунтовано були: здатності критично мислити та аналізувати інформацію; розвитку мовної (знання фонетики, лексики та граматики) та мовленнєвої компетентності (за чотирма її видами діяльності); уміння продукувати та втілювати ідеї, зокрема завдяки онлайн інструментам; уміння співпрацювати в команді; загальна залученість учнів до навчання та їх зацікавленість у цьому на уроках англійської мов. Вважаємо за необхідне зазначити, що можливості платформи TikTok у повсякденному житті використовують 89 % респондентів, Instagram вподобали 83%, Facebook – 75,5%, Twitter – 42%, на інші мережі (Pinterest, Likee тощо) – загалом 23%.

З огляду на очевидну значимість соціальної мережі TikTok доцільно охарактеризувати її переваги серед інших можливостей: створення й поширення відеофайлів та онлайн-трансляцій; музичних, танцювальних, комедійних та інших відео тривалістю до 3 хвилин; створення lip-sync до пісень, знімати короткі відеокліпи з можливістю їхнього редагування з вбудованими ефектами, фільтрами та стикерами; велика кількість музичних напрямків, включаючи хіп-хоп, поп-музику або електронну музику; можливість виставити свої акаунти у приватний режим, дозволивши перегляд контенту лише вибраним користувачам, які можуть дозволити всім або лише друзям надсилання їм коментарі або повідомлення, а також «duet» з чи «react» на їхні відеофайли. Функція «duet» дозволяє користувачам створювати нові відео поряд з вже таким, що існує, а функція «react» – розміщувати нове відео у менший фрейм.

Для покращення визначених нами критеріїв формування іншомовної компетентності було впроваджено у освітній процес кейс завдань тематичного онлайн марафону із використанням можливостей соціальної мережі TikTok, який реалізувався як в синхронному режимі (тобто вивчення зазначених тем під час урочної діяльності) та асинхронному режимі (тобто виконання домашнього завдання учнями, об'єднаними у мікрогрупи). Створення завдань, максимально наближених до реальних ситуацій, та залучення учнів до участі в онлайн марафоні допомогло учням початкової школи застосувати набуті знання на практиці в інтерактивній формі. Проведення онлайн марафону в соціальних мережах умовно було розділено на взаємопов'язані етапи, які передбачають як синхронну, так і асинхронну діяльність:

1) пропедевтичний етап (опрацьовуючи певну тему, у якості домашнього завдання вчитель розробляє ряд пов'язаних між собою тематичних завдань, орієнтуючись на поставлену мету);

2) організаційний етап (учитель повідомляє правила участі в онлайн марафоні, розробляє та поширює посилання на створені завдання);

3) етап імплементації (учитель поступово в зазначений термін надає учням доступ до нових завдань у соціальній мережі TikTok, фасилітує роботу учнів, надає зворотний зв'язок; учні у свою чергу працюючи у власному темпі, безпосередньо долучаються до його виконання, розміщуючи під постом із завданням свої роботи);

4) підсумковий етап (учитель підбиває підсумки онлайн марафону, надає зворотний зв'язок учням за результатами їх роботи, коригує алгоритм дій для подальшої освітньої діяльності).

З метою розвитку навичок усного мовлення марафон містив завдання, які передбачають запис роздумів за темою або розгорнуту відповідь на запитання з використанням застосунку Flipgrid або Voki. Розвиток навичок письма здійснювався за допомогою програм Storybird, Book Creator, Make Beliefs Comix, Write & Improve; тестування з метою виявлення знань учнів початкової школи за певною темою доцільно проводити із використанням Quizlet, Google Forms, Learningapps тощо.

Фінальним завданням тематичного онлайн марафону в соціальній мережі TikTok було створення за допомогою застосунку Canva або на звичайному плакаті візуального повідомлення за однією з тем: «Сучасна людина у полікультурному просторі», «Споживання англomовної інформації» або «Глобальний мовний світ: комфорт та небезпека», які були доповнені відповідними слоганами і дописами англійською мовою та розміщені в мережі TikTok під відповідною кришміткою. Кожний учитель визначався із загальною кришміткою для всіх учнів, щоб мати можливість знайти виконані домашні завдання в соціальній мережі TikTok. Крім того, щоб забезпечити своїм публікаціям більшу видимість, учні початкової школи могли використовувати різні кришмітки відповідної тематики, які за своє сутністю є ключовими словами вивченої теми/розділу. Розміщення кришміток під дописом також дозволило збільшити кількість підписників і вподобань, що, своєю чергою, є додатковою мотивацією для учнів виконати завдання.

Порівнюючи та аналізуючи дані контрольного та констатувального етапу експерименту ми зафіксували позитивну

динаміку змін за кожним критерієм. Так, аналізуючи дані щодо сформованості компетентності «здатність критично мислити та аналізувати інформацію», відзначаємо факт збільшення кількості учнів з високим (42%) та достатнім (25%) рівнями, тобто маємо динаміку у 8% та 5% відповідно. Покращився результат учнів початкової школи щодо розвиненості мовної та мовленнєвої компетентності: 59% учнів мають високий рівень сформованості, 28% учнів – достатній, тобто спостерігаємо динаміку у 2% та 8% відповідно. Дані щодо компетентності «уміння продукувати та втілювати ідеї» засвідчують збільшення кількості учнів із високим (61%) та достатнім (26%) рівнями. Компетентність «уміння співпрацювати в команді» також зазнала позитивних змін: дані щодо високого рівня збільшились на 2%, дані щодо достатнього рівня залишились без змін (43%), однак беручи до уваги зменшення кількості учнів з низьким та середнім рівнями, можна констатувати загальну позитивну динаміку. Удвічі покращились результати щодо сформованості компетентності «загальна залученість до діяльності на уроці англійської мови»: спостерігаємо стрімке збільшення (53%) кількості учнів, які проявили активність та залученість до вивчення теми та виконання домашніх завдань.

Отримані результати можна пояснити новизною діяльності учнів на уроках англійської мови та активним використанням інструментів (тобто соціальних мереж), які є частиною реалій та мотивацією для сучасних учнів початкової школи. Окрім іншого, для подальшої діяльності ми також врахували той факт, що в соціальній мережі TikTok є можливість прикріпити 10 світлин до одного допису, тому розглядаємо розширення варіантів домашнього завдання учням та використання такої форми роботи, як розробка коміксів за визначеною темою за допомогою застосунку Make Beliefs Comix.

Також відзначимо, що учні початкової школи, які брали участь у експериментальній роботі визнали, що використання соціальних мереж сприяє вивченню як лексико-граматичного матеріалу за темою уроку, так і покращує розуміння діяльності і впливу соціальних медіа на життя сучасних підлітків, поширення дописів також допомагає просуванню їхнього профілю, що є додатковою мотивацією, як уже було зазначено.

З'ясувалося, що поєднання інтерактивних форм та методів роботи під час тематичного онлайн марафону в соціальних

мережах, зокрема TikTok, сприяє формуванню й активізації словникового запасу учнів відпрацюванню граматичних структур та покращенню вимови; розвитку швидкості мови, комунікації та співпраці; розвитку навичок письма (при коментуванні дописів та/або відеозаписів інших учасників марафону, дискутуванні й обговоренні ідей); виявленню прогалин у знаннях та вміннях учнів; формуванню вміння виконувати поставлені завдання в обмежений період часу, виокремлюючи ключові аспекти роботи; формуванню креативного та критичного мислення; розширенню світогляду та обізнаності з певного предмета вивчення; закладенню основ інфомедійної та технологічної грамотності; формуванню звички навчатися на практиці.

Отже, статистичний аналіз отриманих даних засвідчив ефективність використання соціальних мереж та ІКТ технологій у формуванні іншомовної компетентності, а саме активізації словникового запасу учнів початкової школи, відпрацюванню граматичних структур та покращенню вимови; розвитку швидкості мови, комунікації та співпраці; розвитку навичок письма (при коментуванні дописів та/або відеозаписів інших учасників марафону, дискутуванні й обговоренні ідей); виявленню прогалин у знаннях та вміннях учнів початкової школи; формуванню вміння виконувати поставлені завдання в обмежений період часу, виокремлюючи ключові аспекти роботи; формуванню креативного та критичного мислення; розширенню світогляду та обізнаності з певного предмета вивчення; закладенню основ інфомедійної та технологічної грамотності; формуванню звички навчатися на практиці.

Список використаних джерел:

1. V. K. Grover, «Social Media as an Educational Tool: *Opportunities and Challenges*», *International Journal of Innovative Research and Studies*, vol. 3, Iss. 2, pp. 269-282, 2014. [in English].